

Bakalářská práce 2014

Fakulta umění a architektury
Environmental design

Jan Vetrák

Téma: **Na zdi**

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „*Na zdi*“ vypracoval pod vedením vedoucí bakalářské práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále prohlašuji, že tato bakalářská práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Datum:

.....
podpis

Rád bych touto cestou poděkoval vedoucí bakalářské práce Mgr.A. Leoně Matějkové a Mgr.A. Jiřímu Jindřichovi za rady a pomoc nejen během procesu tvorby práce ale během celého studia. Dále chci poděkovat Mgr. Jaroslavu Brabcovi a vedoucímu katedry prof. Dr. Ing. Arch. Bořku Šípkovi. V neposlední řadě děkuji rodině za podporu během studia.

NÁZEV:

Na zdi

AUTOR:

Jan Vetrák

KATEDRA (ÚSTAV)

Katedra Environmental Design

VEDOUCÍ PRÁCE:

MgA. Leona Matějková

ABSTRAKT:

Tématem bakalářské práce je analýza a následný návrh dekorování stěn v interiéru se zaměřením na tapety. V teoretické části práce se analyzuje zdobení stěn od historie po současnost. Dále se v teoretické části řeší estetika stěn a jejich vazby na psychiku a život člověka. V praktické části jsou vytvořené návrhy a výsledná řešení vycházející z pozorování, analýz a závěrů.

KLÍČOVÁ SLOVA:

tapeta, dekorování, stěna, estetika stěn

TITLE:

On the wall

AUTHOR:

Jan Vetrák

DEPARTMENT:

Department of Environmental Design

SUPERVISOR:

MgA. Leona Matějková

ABSTRACT:

The theme of this thesis is the analysis and subsequent design decorating interior walls with a focus on wallpaper. The theoretical part of the thesis analyzes wall decorating from past to present. Furthermore, the theoretical part addresses the aesthetics of the walls and their links to the psyche of a person's life. In the practical part generated designs and the resulting solution based on observation, analysis and conclusions.

KEYWORDS:

wallpaper, decoration, wall, wall aesthetics

1	Obsah	
2	ÚVOD	9
3	Teoretická část.....	10
3.1	Historie.....	10
3.2	Zrod umění - nejstarší paleolit	10
3.3	Počátky výtvarného projevu - střední a mladý paleolit	11
3.4	Jeskynní malby	13
4	STAROVĚK	15
4.1	Egypt z výtvarného hlediska.....	15
4.2	Hieroglyfy	16
	Perspektiva a vyobrazení lidských postav.....	17
	Reliéf	17
4.3	Mezopotámie	19
4.4	Antické Řecko a Řím.....	19
4.5	Řecká kultura	20
	Sochařství.....	20
	Malířství	20
4.6	Římská říše	21
	Římské malířství	21
4.7	Umělecké styly římské kultury	22
	Inkrustační styl	22
	Styl iluzivní architektury.....	22
	Ornamentální styl	22
	Fantaskní styl	22
	Triumfální malířství	22
	Panelové malířství.....	23
	Mozaika	23
5	STŘEDOVĚK.....	24
5.1	Románský sloh (11. - 13. stol.)	24
5.2	Gotický sloh (druhá polovina 12. stol. – počátek 16. Stal.).....	24
5.3	Renesance (14. – 16. stol.)	25
5.4	Techniky dekorování stěn středověku	25

Freska	25
Sgrafito	25
Tapiserie	26
Intarzie	26
6 Dekorování stěn v současnosti.....	28
6.1 Grafitti	30
6.2 Plakát.....	31
7 TAPETY	31
7.1 Definice	31
7.2 Původ a historie tapet.....	32
7.3 Tapety a tapetování současnosti	33
7.4 Makulatura.....	33
7.5 Papírové tapety.....	33
7.6 Vinylové tapety	34
7.7 Vliesové tapety.....	34
7.8 Textilní tapety	34
7.9 Lepidla	36
Rozdělení lepidel podle postupu lepení.....	36
Rozdělení lepidel podle složení.....	36
Porovnávání tapetových lepidel s obsahem celulózy	37
8 INSPIRACE.....	38
8.1 Origami.....	39
9 PRAKTICKÁ ČÁST	44
9.1 Postup návrhu	44
9.2 Barva	45
9.3 Přirozené stárnutí papíru	48
9.4 Roztržení	50
9.5 Přehyb	54
9.6 Shrnutí.....	56
10 ZÁVĚR.....	58
11 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	59
12 SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK.....	60

2 ÚVOD

Zpracované téma bakalářské práce se věnuje dekorování stěn, především v interiéru. Práce analyzuje historii výzdoby stěn od prvních dochovaných projevů výtvarného vyjádření, přes velké civilizace starověku a významné styly minulých století po současnost.

V teoretické části se dále nachází pohled do současné kultury dekorování stěn, mezi kterými se pohybujeme celý svůj život. Pro pochopení bližších souvislostí se práce věnuje nejen stěnám v interiéru ale i exteriéru, a i jiným aspektům, nejen výtvarným projevům.

Cílem práce bylo zamyslet se nad současnou problematikou stěn v běžném interiéru, se zaměřím na techniku tapetování a tapety samotné. Ze závěrů analyzování vyplývá několik hlavních bodů, které se pak stávají stěžejními pro celou práci a výsledné návrhy, které se nachází v praktické části. Hlavním kritériem pro návrhy bylo stěny, mezi kterými se každodenně nacházíme, nechat „ožít“. Tomuto cíli se nenásilnou formou snažím přiblížit při zohlednění dlouhodobé tradice a osvědčených postupů.

3 Teoretická část

3.1 Historie

Víme, že lidský zárodek prochází v lůně matky všemi stavy živočišného vývoje. Člověk při svém zrození dostává z vnějška tytéž dojmy jako právě zrozený psík. Dětství stručně opakuje jednotlivá období lidských dějin: ve dvou letech má smysly a rozum jako Papujec ve čtyřech jako starý Germán. V šesti vidí svět očima Sokratovým, v osmi Voltairovým¹

3.2 Zrod umění - nejstarší paleolit

Paleolit je nejdelším obdobím vývoje člověka, zároveň však i nejstarším. Počátky paleolitu chápeme jako období, kdy předchůdce člověka *Homo habilis* začíná s využitím prvních nástrojů, které sám a cíleně opracovává. Odliší se tak od ostatních druhových linií, které časem zanikají. První důkazy o estetickém vnímání v pravěku datujeme do nejstaršího paleolitu u předchůdců moderního člověka rodu *Homo habilis*, období se udává od 2,5 mil do 1 mil let BP. Nejznámější a nejvýznamnější naleziště se nachází na východě Afriky v oblasti zlomové propadliny, nálezy dokládají užití barviva, vrypy do zvířecích kostí a sběr esteticky zajímavých kamenů. U těchto dochovaných předmětů nenalézáme žádné důkazy o jejich praktické funkci, považujeme je tedy za první tendence o umělecké vyjádření. Jedna z nejranějších forem estetického zájmu je tedy rytmiizace tvaru, plochy a zájem o barvu. U lidí rodu *Homo habilis* se setkáváme s upřednostňováním kamenů pravidelných tvarů před ostatními, s fascinací rytmem a pravidelností a snahou toto napodobit. Dále se shledáváme se zájmem o aplikování barvy na předměty používané v životě této pravěké kultury.

¹ Adolf LOOS, *Řeči do prázdna*. Praha 1929, s. 139-151

První zkušenost umění musela být zkušenost čehosi kouzelného, magického; umění bylo nástrojem rituálu. (Viz jeskynní malby v Lasaux, Altamíře, Niaux, LaPasiega aj.) První teorie umění – teorie řeckých filosofů – soudila, že umění je mimesis, nápodoba skutečnosti.²

3.3 Počátky výtvarného projevu - střední a mladý paleolit

V etapě středního paleolitu, asi 250 000 let BP, nacházíme převážně několik archaických forem člověka, které jsou rozšířeny od Afriky po celou Eurasii. Řazeny jsou do druhů, v Evropě – *Homo heidelbergensis*, v Asii je to *Homo erectus*, a v Africe *Homo rhodesiensis*. V této éře už nacházíme rozmach industrie, nástroje se stávají menšími a propracovanější, všímáme si i účelnějšího vybírání výchozího materiálu pro výrobu nástroje, materiálu s lepšími vlastnostmi pro techniku odštěpování apod.

V pozdějších dobách období paleolitu, uvádí se 40 000 – 10 000 let BP, jsou již umělecké projevy znatelné, objevují se první nástěnné kresby, drobné plastiky, stopy rukou a nohou, nebo propracovanější kostěné výrobky. Dochovaly se i důkazy o užití barviv na kostech a lebkách, což může signalizovat využití při okultismu. Setkáváme se tedy již s výrazným abstraktním smýšlením. Člověk již netvoří jen za záměrem prospěchu. Tvoří, aby zachytil nebo zpodobnil prostředí, ve kterém žil. Dochovaných artefaktů je již z tohoto období mnoho po celém světě. Nejčastěji se setkáme s tvorbou, kterou můžeme rozřadit do třech hlavních skupin podle vyznávaného náboženství. Jde o *animismus*, *totemismus* a *náboženský fetišismus*.

Tři hlavní skupiny, do kterých dělíme tvorbu podle vyznávaného kultu:

- a) *Animismus* - teorie se zakládá na víře v existenci nesmrtelné duše pramenící z potřeby vysvětlit sám sobě rozdíl mezi snem a realitou. Nebo rozdíl mezi mrtvým a živým člověkem.

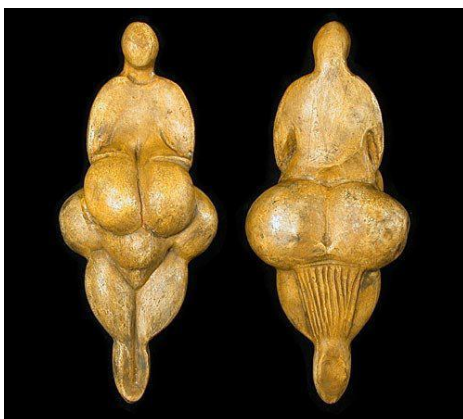
² Susan SONTAG, *Proti interpretaci*. Překl. K. Palek *Kritický sborník*. 1994 0862-819X

b) *Totemismus* – se zakládá na představě o tom, že má skupina lidí, např. rodina nebo kmen, jednoho společného předka nejčastěji reprezentovaného živočichem nebo rostlinou.

c) *Náboženský fetišismus* – jde o uctívání neživých umělých i přírodních předmětů, kterým je přisouzena nadpřirozená vlastnost či schopnost.

Nejčastěji se v tvorbě archaických národů setkáváme se znázorněním kultu ženy tzv. Venuše, ženy jako matky, dárkyně života. Významný je i lovecký kult vyobrazující velkou lovnou zvěř. V díle období mladého paleolitu se již v umění setkáváme se stínováním, znalostí anatomie a zachycení pohybu (např. běžících, skákajících zvířat), s modelací plastických tvarů a s vykreslením detailů nebo se scénickými obrazy.

3a

Venuše z Lespugue³

3b

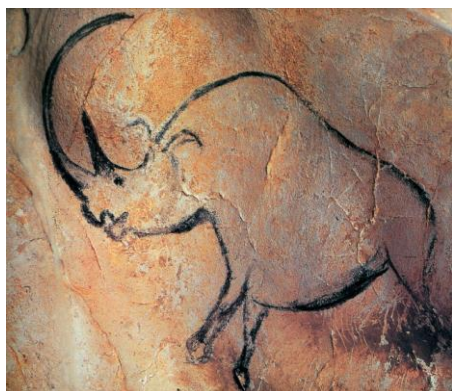

Willendorfská venuše⁴

³ 1.bp.blogspot.com/-OeML3C6bHSc

⁴ g.denik.cz/5/5f/venus-oon-cb14_galerie-980.jpg

3c

Nosorožec z Chauvet⁵

3d

Jeskyně de las Manos Perito⁶

3.4 Jeskynní malby

Jeskynní malby najdeme napříč kontinenty nejčastěji v jeskyních pod převisy, často na špatně dostupných místech bez přístupu denního světla. Vznikají v průběhu času, často se překrývají. Můžeme je najít v komplikovaných kompozicích a dochovaly se i malby řazené do pásů nebo malby, kde se „umělec“ snaží vyobrazit děj nebo symbolicky znázornit okamžik ze života (např. okamžik plození). Malby se tvořily za pomoci přírodních pigmentů (např. rudka, kaolin, oxidy zinku a manganu nebo hematit), jako pojivo sloužil tuk, voda nebo krev zvířat, často i zuhelnatělé dřevo. Objevují se i ryté kresby nebo kresby, pro jejichž plasticitu posloužila prostorová nerovnost jeskynních stěn. Nejčastěji vyobrazená je zvíře lovná nebo dravá. Zobrazení lidí se objevuje méně často, postavy jsou stylizované nebo jsou způli zvířetem. Nejčastějším vyobrazením člověka je lovec nebo žena.

⁵ www.armuseum.cz/resources/unsoted/chauvet_RHINO~1_copy.jpg

⁶ Cafenobel.ujep.cz/foto/25_704.jpg

V moderní archeologii posledních desetiletí dochází k dohadům o původu a smyslu jeskynních maleb. V novějších teoriích po nálezech znázorněných zvířat, která se nelovila, vyvstávají dohady o jiném účelu maleb, kreseb a rytin.

Fakt, že se vyobrazení nacházejí v mnohdy na hůř dostupných lokacích, bez přístupu přirozeného osvětlení, byl základem pro nové teorie, teorie o významu *transu* pro kultury prvních lidí a teorie o užívání halucinogenních látek. Tyto teorie zastávají názor, že jeskyně sloužila jedincům jako místo pro přivození transu či *senzorické deprivace* způsobené dlouhodobým a trvalým pobytem ve tmě. Výběr samotné jeskyně ani její poloha neměly být náhodné. Jeskyně sloužily jako svatyně pro rituály a výjevy zpracované na zdech mají být zachycením silného emocionálního prožitku, vidiny nebo navozeného transu.

Tyto názory tak zároveň vysvětlují četnost teček, překrývajících malby na nalezištích po celém světě, jako důkaz o zachycení prožitku v transu. Jedním ze stoupenců těchto teorií je *David Lewis-Williams*, jenž tvrdí, že jeskyně byla chápána jako „brána do země“ nebo jako „vstup do světa po životě“ a místem, které sloužilo k setkání s duchy zvířat nebo předků. Dá se říct, že Williams vidí tehdejší jeskyni jako paleolitickou „katedrálu“. Důvodem je časté uspořádání jeskyně, které se skládá z velkého sálu s malými bočními tunely, chodbami nebo výklenky a také rozprostření rytin a nástěnných maleb v interiéru jeskyně.

V opozici těmto názorům pak stojí teorie amerického paleontobiologa profesora Dala Guthrieho. Ten ve své knize vydané v roce 2006 zastává názor, že většina z dochovaných kreseb a skalních rytin jsou pouze „graffiti“ doby paleolitu. Guthrie své názory staví na základech výzkumu otisků dlaní paleolitických lidí. Jejich autoři je tvořili rozžvýkáním barviva, které plivali na stěnu jeskyně a na ní položenou ruku, tímto tak dosáhli obrysu dlaně. Díky proporčním odlišnostem ve stavbě ruky muže a ženy dochází profesor k závěru, že se na skalních stěnách nejčastěji takto realizovali mladí muži. Ženské nebo dětské dlaně nechybí, nejsou však tak časté. Dále Guthrie nechápe lov jen jako nutnost, ale i jako vrcholnou adrenalinovou zábavu mladých mužů dané doby a přirovnává ji třeba k dnešnímu sportovnímu utkání.

O zpodobnění žen pak tvrdí, že jsou to vyobrazení ideální ženy doby paleolitu. Ztvárnění ženy, která byla považována za ideál krásy tohoto období. Profesor Guthrie a jeho příznivci stojí za názorem, že většina z dochovaného paleolitického umění byla jen forma zábavy dospívajících mužů předchůdce člověka. V kresbách nevidí jiný význam než ten, že lidé paleolitu malovali pouze to, na co mysleli nebo si představovali a kresby jsou jen zachycením tohoto.

4 STAROVĚK

Jako starověk je označováno období, kdy vznikají první civilizace. Civilizace vzniká se změnou způsobu života lidí z kočovného na ustálený, což je zapříčiněno změnou v obstarávání potravy. Lidé přestávají lovit a soustředí se na pěstování kulturních rostlin a chov. Spolu s tímto je jako počátek starověku chápáno i rozšíření písma v oblasti Blízkého východu.

Časově můžeme starověk ohraničit od poloviny 4. tisíciletí př. n. l. až po začátek středověku mezi 6. a 7. stoletím n. l. V období starověku nalézáme několik velkých civilizačních center, ve kterých panovaly příznivé podmínky pro ustálený způsob života. Jsou to centra osídlení v teplých nížinných oblastech v blízkosti velkých toků řek. Důkazy o prvním stálém osídlení se našly v oblastech Středomoří, oblasti Středního východu a Egypta a v jižní a jihovýchodní Asii.

4.1 Egypt z výtvarného hlediska

Egypt je považován za jednu z nejvýraznějších civilizací starověku. Umění starověkého Egypta bylo silně ovlivněno vírou v posmrtný život, uctíváním kultu panovníka a *polyteismem*. Výtvarné umění bylo přímo podřízené vládci říše, který byl ztělesněním boha na zemi, a mělo svá přísná pravidla. Účelem umění nebylo vyjádření pocitů autora ani vyvolání pocitů u pozorovatele, ale sloužilo převážně k politickým a náboženským účelům. Egyptské umění můžeme časově určit přibližně

na konec 4. tisíciletí př. n. l. až do období kolem roku 300 př. n. l. Výtvarné umění egyptské kultury zůstává v této časově rozsáhlé éře téměř neměnné a vyniká svou jasností a jednoduchostí formy.

Egyptští umělci se věnují nejčastěji vyobrazováním hojného počtu egyptských božstev a posmrtného života, na kterém stojí celé náboženství a kultura této civilizace. Dále se nejčastěji setkáváme s glorifikací panovníka a celých panovnických dynastií. V umění starověkého Egypta však nalezneme i mnoho zobrazení všedního života, zachytávají se okamžiky z životů běžných lidí. V egyptské kultuře a umění je několik hlavních uměleckých oborů pro tuto civilizaci typických.

4.2 Hieroglyfy

V egyptském výtvarném vyjádření má velký význam písmo specifické pro tuto kulturu, egyptské hieroglyfické písmo. S hieroglyfy se setkáváme v celé době trvání kultury a písmo je úzce spjato s dalšími uměleckými obory, sochařstvím i architekturou a je velmi často jejich součástí. Egypťané věřili, že písmo vynalezl bůh a nazývali jej „písmo bohů“. I to dokazuje důležitost písma ve starověkém Egyptě. Systém tohoto písma je velmi komplikovaný, což dokládá vyspělost civilizace, užívá přes 700 znaků. Písmo se psalo ve třech směrech zleva doprava, zprava doleva a shora dolů do sloupců, což je nejstarší způsob psaní hieroglyfů. Orientaci při čtení textu určovaly znaky znázorňující lidi nebo zvířata, text se pak četl ve směru pohledu těchto znaků. V tomto písmu se z estetických důvodů neuváděly mezery mezi slovy pro jejich nevzhlednost.

Perspektiva a vyobrazení lidských postav

Egyptané starověku neznají perspektivu, pro vyjádření vzdálenosti užívají **pásovou perspektivu** – v kompozici umisťují vzdálenější výš a zobrazují jako menší, než to, co se nachází blíž. Druhým typem je **perspektiva hieratická**. Ta využívá rozdílných velikostí při zachycení lidských postav, kdy vyšší postava znamená větší společenský vliv nebo společenský status. Lidské postavy byly znázorňovány s rameny z ánfasu, stejně tak oko, ale nohy, boky i hlava jsou vyobrazovány z profilu.

Reliéf

Jednou z nejstarších forem sochařství je reliéf. Pojmem reliéf označujeme výtvarné dílo, které plasticky vystupuje z plochy pozadí. Reliéfy egyptské patří k vrcholné formě reliéfního umění ve starověku. S reliéfy se v egyptské kultuře setkáváme téměř ve všech uměleckých oborech (např. v architektuře, sochařství nebo klenotnictví). Reliéfy jsou nedílnou součástí výzdoby interiérů i exteriérů chrámů, interiérů hrobek, setkáváme se s nimi také na piedestalech, sloupech nebo jiných architektonických prvcích. Jsou často i **polychromované** – reliéfy opatřené kolorovaným nátěrem. V Egyptě jsou nejvíce užívány dva typy reliéfu. **Bas-reliéf** - (reliéf nízký, nebo také plochý) je nejběžnějším typem reliéfu, nevystupuje nad své pozadí a neodděluje se o něj. Využití nachází především v interiéru.

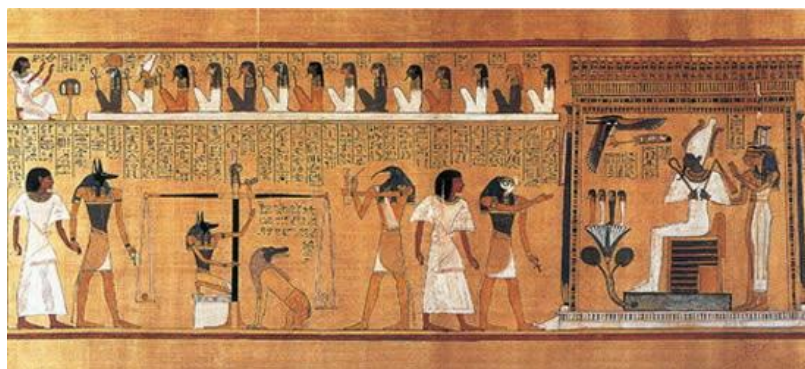
Druhým typem reliéfu pro Egypt charakteristickým je **zahloubený reliéf** – plastický motiv reliéfu nevystupuje nad rovinu pozadí, je v něm zahlouben a je ohraničen ostrou hranou. Díky tomu ho dopadající světlo činí více plastičtější až scénickým. Pro tuto svou vlastnost se využívá především v exteriérech, kde v divákovi musel vyvolávat silné emoce.

4a

Zvířecí hieroglyfy Egypt⁷

4b

Vyobrazení lidských postav (Posmrtný obřad vážení srdcí, Bůh Thovt) Egypt⁸

4c

Kombinace zahloubeného a bas-reliefu⁹

⁷ www.baum.com.au/Dr_J_Baum/archiv_foto/small/13/13223-Hieroglyfy_zvireci,_Egypt,_1931.jpg

⁸ Nd01.jxs.cz/841/894/4d169f809d_1239526_o2.jpg

⁹ files.spirituala.cz/200000211-78cca79c6c/egypt%20relief.jpg

4.3 Mezopotámie

Civilizace na území Mezopotámie datujeme od 6. století př. n. l. Toto území mezi dvěma veletoky je považováno za místo zrodu civilizace a písma, což rozděluje období prehistorie a historie. Výtvarné umění se v této civilizaci vypořádává s nedostatkem kamene, což ovlivnilo především architekturu spolu se sochařstvím. Umělecký zájem je věnován opět tématům náboženství. V oblasti Mezopotámie se, za dobu jejího trvání, objevují národy se silnými bojovnými a dobytelskými sklony. Umění se tedy věnuje často válečným výjevům nebo vyobrazením vítězství, oslavy síly a odvahy. Stejně jako v Egyptě se zobrazují panovníci a jejich rodiny. Často se setkáme s reliéfy, jako v případě egyptské civilizace. Sochařství je omezeno nedostatkem kamene, sochy panovníků jsou ztvárněny v podživotní velikosti. V architektuře se staví z pálených i nepálených cihel. Z pálených a glazovaných cihel se dochovaly působivé kolorované reliéfy a mozaiky.

4.4 Antické Řecko a Řím

Pojmem antika označujeme několik kultur vzniklých v oblasti Středoziemního moře od břehů dnešního Turecka, přes Řecko až po Itálii. Do antiky řadíme kultury celé Egejské oblasti starověkého Řecka až po civilizaci Římské říše. Počátek antiky datujeme do 15. stol. př. n. l. První civilizací Egejské oblasti byla civilizace tzv. **Minojská** (nacházela se na území dnešní Kréty) V této civilizaci je v náboženství uctíván kult bohyně Matky Země.

Dalším typickým prvkem pro tuto kulturu je býk, který je spojený s rituály starověkých Minojců a se zpodobňováním býka nebo býčích rohů se setkáme v architektuře i umění. Další kulturou je na území pevninského Řecka kultura **Mykénksá**, ve které se objevuje v architektuře např. první nepravá klenba kupolovitá a systém kyklopského zdiva (tvořené je z kamenů z vápence, skládaných s minimálními odstupy k sobě, bez použití malty nebo jiného pojiva).

4.5 Řecká kultura

Tato kultura se považuje za základ pozdější západní evropské civilizace a dělíme jí do třech období *archaické*, *klasické* a *helénské*. V umění starověkého Řecka šlo o zachycení krásy, souladu mezi ideálem a skutečností. Řecké umění bylo ovlivňováno řeckou filosofií. Umělecká tvorba Řecka směřovala k uctění krásy a dokonalosti. Uctívala prototyp dokonalého člověka, který byl zdatným jak po stránce fyzické tak i duševní.

Sochařství

Zachycuje nahé postavy a dává tak vyniknout dokonalosti proporcí těla. V době archaické se tvoří sochy strnulé. V pozdějším věku je nalezen přirozenější koncept zobrazení člověka tzv. *kontrapost* typický pro řecké sochařství.

Malířství

Řecké malířství se dochovalo v nejhojnějším počtu pouze na keramice, nejčastějšími náměty byly mýtické výjevy, vyobrazení činností běžného života, atletické a vojenské výjevy, často mají také erotický obsah.

4.6 Římská říše

Říše starého Říma se zakládá na principech kultury starých Řeků, mnoho z ní přejímá, ale zároveň dál rozvíjí a obohacuje. Římské myšlení bylo pragmatičtější na rozdíl od idealistických Řeků.

Římané přichází s novými principy v architektuře, zavádí nové stavební postupy. Římské umění napodobovalo často řecké, ale později se stalo samostatným uměleckým směrem.

Římské malířství

Římané nejdříve malovali na dřevo, tato technika byla považována za jediné „opravdové“ malířství. Ta však kolem poloviny 1. století mizí a nahrazuje ji nástěnné malířství. To dávalo daleko víc na odiv bohatství majitele a o mnoho lépe jej mohlo reprezentovat. Objevuje se jak v interiérech soukromých budov Římanů, tak ve veřejných budovách. Malířství sloužilo zároveň i k propagandistickým účelům oslavy císaře.

4.7 Umělecké styly římské kultury

Nejvíce dochovaných artefaktů z římského malířství pochází z Pompejí a je děleno na několik stylů:

Inkrustační styl

Napodobuje struktury přírodních materiálů (dřeva, mramoru, cihel nebo dřeva).

Styl iluzivní architektury

Jedná se o styl nástěnné malby napodobující architektonické prvky (oblouky, sloupy, architrávy), využívající perspektivu. V pozdějších dobách se objevují malby napodobující krajinu nebo mytologické a divadelní výjevy. Jedním z cílů těchto maleb bylo opticky zvětšit prostor za pomoci perspektivy.

Ornamentální styl

Reagoval na strohost předchozího stylu. Zobrazoval figurativní, florální motivy apod. orámované v obraze. Rozděloval takto stěnu do několika pásů a neměl jako předchozí styl za funkci optické zvětšení ale pouze funkci dekorativní. Výrazně ovlivnil ornamentální styl v renesanci.

Fantaskní styl

Je pravděpodobně nejmladším stylem a kombinuje předchozí dva styly. Kombinuje iluzi architektonických prvků s ornamentální tematikou. Vyobrazovala se okna, balkony s bohatou výzdobou.

Triumfální malířství

Jedná se o malířství oslavující vojenské úspěchy, tvořily jej vedle sebe položené horizontální pásy. Z propagandistických důvodů byly tyto malby vyobrazovány na veřejných místech. Objevovaly se na důležitých stavbách města, sloupech, obloucích apod.

Panelové malířství

Šlo o oblíbenou techniku starověkého Říma, tvořilo se pomocí temper nebo technikou *enkaustika* na dřevěné desky. Tato technika zobrazovala portréty jedinců, které byly připojovány k mumiím.

Mozaika

V kultuře Římské civilizace se také v dekorování interiéru využívá mozaiky, jak figurálních tak ornamentálních motivů. Sestavovala se z malých kamenných, později i skleněných hranolů nebo kolíků upevňovaných do vlhké měkké omítky. Této techniky se využívalo jak na výzdobu podlah, tak i ke zdobení stěn.

4c

Malba na zdi v Pompejích (Casa del Bracciale d'Oro)¹⁰

¹⁰ www.leciveobrazy.eu/enkaustika

5 STŘEDOVĚK

Časově toto období vymezuje zánik Západořímské říše v roce 476 a objevení Ameriky roku 1492. Ve výtvarném umění středověku je významným ovlivňujícím prvkem křesťanství, církev ve středověku nabývá velkého bohatství a vlivu s ním spojeného.

Umění středověku je tedy s církví úzce spjato, soustředí se v především na křesťanskou tematiku a nejčastěji se s jeho vrcholnou podobou setkáváme ve výzdobě církevních objektů.

5.1 Románský sloh (11. - 13. stol.)

Umění je soustředěno kolem církevních center. Četnou výzdobou v románských kostelech jsou fresky respektující architekturu a pokrývající volné plochy interiérů. Inspiraci nachází v miniaturách z ručně psaných knih. Nejčastěji používanými barvami jsou červená, bílá, zelená a modrá a jejich odstíny. Nástěnné malby zachycují výjevy ze života světců nebo biblické příběhy. Nástěnné malířství sloužilo prostým lidem jako jakási nástěnná Bible. Důvodem je negramotnost většiny prostého lidu i vysoká cena knihy. V té době neměla většina obyvatelstva k Bibli jiný přístup.

5.2 Gotický sloh (druhá polovina 12. stol. – počátek 16. Stol)

V Gotice je stále umění soustředěno především kolem církve, ale dochází již k mírnému uvolnění. V malířství se zobrazuje napětí mezi církevními výjevy a výjevy všedního života. Objevují se první portréty, především majetných donátorů a nacházíme i krajinnou malbu.

5.3 Renesance (14. – 16. stol.)

V renesanci dochází k zesvětštění a k obrodě humanismu. Mění se i postavení umělce z pozice řemeslníka, již v renesanci můžeme mluvit o umělci jako takovém. Antické malířství se inspiruje antickými reliéfy a v renesanci objevenými antickými freskami. Dochází k plnému rozvoji portrétu, krajiny a zátiší. Náboženská tematika se stává do jisté míry prostředkem jak zobrazit výjevy běžného života. Začíná se objevovat perspektiva a práce s hloubkou prostoru.

5.4 Techniky dekorování stěn středověku

Freska

Náročná technika pracující s vlhkou omítkou, do které se nanáší barva, po jejím vsáknutí se nechává uschnout spolu s omítkou.

Sgrafito

Typické pro renesanci. Technika využívaná především v exteriéru, ale užívala se i v interiérech. Jde o dvouvrstvou a dvoubarevnou omítku, jejíž spodní vrstva je obarvena uhlím nebo popelem a je tedy tmavá. Na této vrstvě je tenká vrstva omítky světlé, do které se za vlhka vyškrabává požadovaný vzor. Nejčastějším typem sgrafita jsou tzv. psaníčka napodobující opticky kamenné kvádry. Sgrafito je často také ornamentální, zdobeno rostlinnými prvky apod.

Tapiserie

Je tkaný nástěnný koberec sloužící jak k estetickým tak i praktickým účelům jako tepelná a zvuková izolace, slouží také k optickému členění místnosti.

Archeologické nálezy dokládají existenci tapisérií již ve starověkých civilizacích Egypta a Řecka, tuto techniku znali i civilizace v Asii a Indii. Na území Evropy zažívá toto umění největšího rozkvětu v období gotiky a jeho obliba pak dále stoupá i v 16. a 17. století. Od století 18. se technikou tapiserie tkají také tapety a čalounění.

Intarzie

Je technika lepení dřevěných dýh různých barev a struktur skládaných do obrazců a ornamentů. V intarzii se často také, krom dřeva, používaly drahé exotické materiály jako např. perleť, slonovina nebo želvovina. V takovém případě dílo nazýváme marketerií. Intarzie byla podobně jako výše uvedené techniky známa již ve starověkém Egyptě i Řecku. Hojně využívanou a oblíbenou se stala v 17. a 18. Století.

Tato technika našla své uplatnění v obložení stěn i stropů, dále pak k dekorování nábytku nebo pro předměty denní potřeby jako jsou mísy, dózy aj.

5a

Freska

Tapiserie na zámku v Českém Krumlově¹¹

Pojem krásna jest proměnný a jest determinován estetickými teoriemi epoch v úsecích období a oblastí. Každá epocha vybuduje svůj pojem krásna odpovídající možností materiálu a smyslové i rozumové kultuře vůdčích individuí. Změny v pojímání krásna vyplývají z převratu myšlenkových pochodů způsobených vnějšími příčinami at' psychickými, at' fysickými. Každá epocha nachází styčné body v minulých údobích, dotykové body příbuzného chápání a vyjadřování krásna.

*Nikoliv v detailu, ale v celkové koncepci, nikoliv ve formě, ale ve struktuře, neboť nakonec člověk zůstává vždy člověkem a krása jest jenom jedna.*¹²

¹¹ www.castle.ckrumlov.cz/img2758b.jpg

¹² Vít OBRTTEL, *Hmota a tvar*, Plán I, 1929-1930, č. 2, s. 89-91

6 Dekorování stěn v současnosti

Dekorování stěn v prostorách, ve kterých se pohybujeme delší čas, je staré jako celá lidská kultura, tedy starší než samotná civilizace. Stěny zdobíme jak z praktických důvodů, tak také z potřeby dodat prázdným plochám, mezi nimiž žijeme, určitý lidský rozměr – tzv. je polidštit.

Dekorace nebo samotné tapety pak mohou mít i funkci tepelného či zvukového izolantu, optického členění plochy zdí, dále jako optické zvětšení nebo naopak zmenšení prostoru.

Dělení plochy nebo prostoru i času máme dané naší přirozeností. Člověk má od přírody tendenci rozměrné prázdné plochy narušit, rozdělit, nějak do nich zasáhnout, dodat jim nějaký rytmus. Potřebu rytmu máme v sobě hluboko zakořeněnou již od pradávna, tato potřeba je dána samotnými přírodními jevy - střídání dne a noci, ročních období apod. S něčím nekončícím nebo zdánlivě nekonečným se v lidském měřítku a v souvislosti s naším konečným životem neumíme dobře ztotožnit. Něco, co nemá hranice nebo se jeví bez hranic, máme problém chápat a uchopit.

Potřebu dodat prostoru tento lidský rozměr, nějak se do něj otisknout, máme nejčastěji v prostorách, ve kterých pobýváme a zdržujeme se delší čas.

Logicky největší pozornost věnujeme místu, kde trávíme v životě nejvíce času – domovu. Zdi svých domovů zpravidla pokrýváme různými artefakty hned z několika důvodů.

- funkce (obklady, obložení, izolace, tapeta, aj.)
- reprezentační (obrazy, trofeje, diplomy, aj.)
- osobní (fotografie, suvenýry, předměty citové hodnoty, plakát, aj.)
- dekorativní (tapeta, obraz, plakát, fotografie, aj.)

Značnou část života člověk tráví v zaměstnání, i tam má proto potřebu si prostor, ve kterém pracuje, často nějak upravit nebo zpříjemnit. Na pracovištích tak často nalézáme fotky rodiny, plakáty, apod.

S potřebou nějakým způsobem si přizpůsobit a zosobnit prostor se setkáváme i v situacích, ve kterých je člověk nucen déle setrvávat na jednom místě. Toto místo se mu tak stává dočasným domovem. Toto nastává i v situaci, kdy člověk přichází o svou svobodu. Dodnes archeologové nachází pod omítkami bývalých vězeňských zařízení do stěn vyryté vzkazy, obrázky, básně aj. Například časopis *Nathional Geographic* publikoval fotky kreseb a vzkazů vyrytých do zdí věznice v Palermu, kde v 17. a 18. stol. věznili ženy-čarodějnice, odsouzené nejčastěji k upálení. Z obrázků je patrné zoufalství a strach. Dalším případem z poslední doby jsou nově objevené vzkazy lidí vězněných za 2. světové války v koncentračním táboře v Terezíně. Tyto vzkazy jsou dnes konzervovány a postupně zveřejňovány na internetu.

Na terezínských zdech můžeme najít vzkazy milostné, veršované, vyryté kresby nebo jen iniciály, mnoho z těchto stop v sobě nese stesk po domově. Setkat se však můžeme se vzkazy vyjadřujícími naději nebo humor, ironii.

V současné době lidé ve vězení nebo jiných nápravných zařízeních tuto potřebu cítí stále a i ve vězení si lidé své cely, které jim jsou mnohdy na dlouhá léta domovem, zdobí plakáty, fotkami, výstřižky z časopisů apod. O umělecké tvorbě lidí „za mřížemi“ v současnosti pojednává např. dokumentární film Radovana Sírta – *Vězení umění*.

Obecně tedy můžeme říct, že člověk má stěny kolem sebe tendenci dekorovat za účelem je „oživit“, promítnout do zdí svůj sen nebo touhu, zachytit na nich okamžik nebo zážitek, do stěn promítáme sami sebe a podepisujeme se na ně, necháváme na nich vzkazy pro ostatní. Stěna tak dostává funkci kromě ochranné nebo statické i funkci prázdného plátna.

6.1 Grafitti

Grafitti je druh výtvarného projevu pracujících ve veřejném prostoru. Jedná se o umělecké vyjádření protestu a je úzce spjato s kulturou Hip Hopu. Legenda o počátku grafitti určuje dobu vzniku tohoto způsobu uměleckého vyjádření do 60. let 20. stol. Technicky je grafitti nanášením barvy nejčastěji sprejem nebo fixou na plochy ve veřejném prostoru.

Souvislost s podobným vyjádřením jako je grafitti můžeme najít i v historickém kontextu. A to již v pravěku, kde nacházíme jeskynní malby, což můžeme považovat za první známky uměleckého vyjádření ve veřejném prostoru. Potřebu vyjádření se v exteriéru i interiéru však nalezneme napříč historií, například ve starověké římské kultuře se dochovaly anonymní vzkazy vyškrábané v omítce, šlo o vulgarismy, krátké básně nebo reklamy na nevěstince. Podobné vzkazy nalézáme i v období celého středověku až do dnešních dob. Grafitti je tak jakousi moderní obdobou těchto nálezů z historie.

6a

Grafitti ve veřejném prostoru

6.2 Plakát

Plakát je list nejčastěji z papíru, který se vystavuje na veřejných místech exteriéru i interiéru. Za pomoci textu, fotky či obrazu nebo jejich slučováním, upoutává, nabízí, prezentuje nebo informuje. Plakát může prezentovat produkt, názor, využití nachází v zábavním průmyslu, kultuře apod. V 50. a 60. letech se plakát objevuje také jako dekorace v interiérech domácností. Tento trend má svůj počátek ve válečných dobách, kdy si mladí vojáci vozili s sebou na frontu fotky a první plakáty připomínající jim vzdálený domov. Plakát působí na širokou veřejnost a jeho životnost je často omezená.

7 TAPETY

7.1 Definice

Tapeta je výrazný přídavný dekorativní povrch obvykle lepený na podklad, kterým bývají nejčastěji stěny budov. Její vlastností je měnit a dotvářet prostor, ve kterém se nachází. Plní funkci estetickou i praktickou. Oproti ostatním obložením stěn v interiéru jsou dodávány již hotové v rolích, po nalepení na stěnu nevyžadují další ošetření.

Stěna je pevná struktura ohraničující a chránící prostor. Je součástí stavby, kterou rozděluje na místnosti nebo tvoří samostatnou stavbu a chrání či rozděluje volné prostranství. Její funkce jsou chránit před vnějšími vlivy a před vniknutím do prostoru, který ohraničuje a podpírá strop nebo střechu.

7.2 Původ a historie tapet

Tapety mají svůj původ ve starověké Číně. Jejich vznik se datuje kolem 2. století př. n. l. První tapety se vyráběly z velmi tenkého rýžového papíru a jejich pořizovací náklady byly vysoké. Na západ a do Evropy tato technika proniká teprve až v 8. století n. l. přes arabské země. Zde se pak technika tapetování mísí s evropskou tradicí tkaných tapisérií a vznikají tapety tkané textilní. Obliba tapet pak dosahuje svého vrcholu v 18. Století, kdy se buď tapety dováží z Číny, nebo jsou již také vyráběny na Evropském kontinentu hlavně v Anglii a Francii. Tapety částečně nahrazují drahé tapiserie a objevují se první tapety kožené s raženými vzory, následují tapety textilní, nejčastěji z brokátu či sametu. V 18. století se velmocí ve výrobě tapet stává Francie a znovuobjevuje levnější papírové tapety, které si tak může dovolit širší spektrum obyvatelstva. Ty levnější papírové verze se pak stávají znovu oblíbené i mezi aristokracií. Tapety se lišily kvalitou zpracování, v obou případech se tisklo černobíle dřevěnou matricí a následně se kolorovalo. V případě dražších tapet zlatilo, u jejich tištění nebyla matrice používána opakovaně, což mělo v za následek mnoho nedokonalostí ve vzoru. Na přelomu 17. a 18. století byla populární technika napodobující efekt sametu. Po nanesení základní barvy, ve které bylo přimícháno lepidlo, a natištění vzoru, se na papír nanese odpadní materiál z výroby plátna. Jednalo se o vlněná vlákna, která se smísila s lepidlem a barvou a poskytla tak efekt dražšího sametu.

Tapety se původně na zeď nelepily, lepily se na plátno, které se následně přibíjelo ke zdi hřebíky. Jedním z nejznámějších výrobců tapet byl Jean – Baptiste Réveillon, který po nástupu Napoleona na francouzský trůn, emigruje do Anglie, kde jsou jeho tapety velmi oblíbené. V revolučních letech Francie jsou oblíbené motivy panoramatické s vojenskými výjevy. S manufakturní výrobou v 19. stol. se tapeta výrazně zlevňuje a nacházíme ji tak už často i v dětských pokojích. Ve 20. letech 20. století se tapeta dostává do pozornosti kubistů a modernistů. V letech 40. pak přichází první tapeta vinylová.

7.3 Tapety a tapetování současnosti

V současné době je na trhu velké množství tapet nejrozumnějších materiálů a provedení. Výrobci se snaží především o zlepšení vlastností materiálu, z kterého je tapeta vyrobena a ulehčit proces instalace tapety – proces lepení. Na výběr je dnes celá řada vzorů materiálů a úprav. Stále hojně užívaným vzorem i dnes jsou různé florální a geometrické motivy, častým typem tapet jsou tapety imitující nějaký-nejčastěji přírodní- materiál jako je dřevo, kámen nebo třeba cihlové zdivo a kov. I v současnosti se u tapet setkáváme s jistou podobou jako u iluzivních maleb antiky. Mám na mysli velkoformátové fototapety s motivy exotických panoramat nebo panoramat světových velkoměst, krajiny či hor. Nejčastěji se setkáme s tapetami spadajícími do některých z těchto typů.

7.4 Makulatura

Slouží jako podkladová vrstva pro lepení papírových tapet nebo tapet se spodní vrstvou z papíru. Jedná se o papírovou podkladní tapetu, kterou lepíme stejným lepidlem jako tapetu samotnou. Tato podkladová vrstva zabraňuje oddělování a smršťování jednotlivých dílů tapety, jelikož papírové tapety po provlhčení lepidlem nezachovávají své rozměry.

7.5 Papírové tapety

Jejich výhodou je nižší pořizovací cena, proto nachází využití např. v dětských pokojích. U papírových tapet se lepidlo nanáší na rubovou stranu. Papírové tapety je nutné před lepením nechat provlhčit. Na trhu jsou nejčastěji jedno nebo dvouvrstvé tapety. Rozměr papírových tapet je nestálý. Vlivem nasáknutí lepidla se tapety mají tendenci rozpínat. Zvláštním druhem papírových tapet jsou pilinové tapety, které vlivem vody obsažené v lepidle zvětšují svůj objem ještě více než papírové tapety.

7.6 Vinylové tapety

Výhodou je jejich údržba, tapety jsou omyvatelné. Využívají se v prostorech, kde stěna může přijít do kontaktu s vodou (kuchyň, koupelna). Jsou optimální k překrytí nerovností stěny, jejich předností je i poměrně dlouhá životnost 10-15 let. Lepidlo se jako u papírových tapet nanáší na rub tapety nebo i na stěnu, dle typu tapety. Podkladovou vrstvou je papír, svrchní vinyl.

7.7 Vliesové tapety

Jsou nejoblíbenějším typem tapet posledních let. Mají několik praktických vlastností. Snadnost lepení (lepidlo se nanáší na zeď a tapeta se lepí tzv. za sucha.) Další výhodou je i snadná oprava při lepení nebo úplné odstranění tapety. Podkladovou vrstvou je vláknitá buničina, svrchní vrstva tapety je vinyl.

7.8 Textilní tapety

Patří k nejstarším a ověřeným typům tapet. Pořizovací náklady u textilních tapet jsou vyšší, tapety jsou však odolné a nabízí spoustu variací. Tapety se vyrábí spojením textilních vláken na papírovém, vliesovém nebo vinylovém podkladu.

7a

Papírová tapeta

7b

Vinylová tapeta v interiéru¹³

¹³ www.asrovi.cz/domain/asrovi/files/flock-3/255679_rb.jpg

7.9 Lepidla

Důležitým prvkem při tapetování kromě tapety samotné je lepidlo. Rozdíly jsou jak v lepidlech podle složení tak v postupu při nanášení lepidla. Při postupu lepení záleží vždy na typu tapety.

Rozdělení lepidel podle postupu lepení

- **přímo na tapetu** – u tapet nezachovávajících si své rozměry
- **přímo na stěnu** – u tapet zachovávajících své rozměry
- **na stěnu i tapetu** – u tapet u kterých je zapotřebí důkladného provlhčení

Rozdělení lepidel podle složení

- **na bázi škrobu**
- **na bázi karboxylát-methyl-celulózy**
- **na bázi methyl-celulózy**
- **na bázi polyvinyl-acetátu**

Porovnávání tapetových lepidel s obsahem celulózy¹⁴

Vlastnost	methyl-celulosa (Metylan)	karboxylát - methyl-celulosa (CMC)
Odolnost proti louhům	výborná	slabá
Odolnost proti vlhku	výborná	slabá
Rozpustnost	extra rychlá	pomalá
Skupenství po promíchání lepidla	gel	kapalina
Kvalita lepicí hmoty	homogenní	hrudkovitá
Trvanlivost namíchaného lepidla	dlouhodobá	krátkodobá
Obsah umělé pryskyřice	ano	Ne
Odolnost proti UV záření	dobrá	žloutne
Možnost korekce	dobrá (je nutná náležitá příprava základu)	vynikající
Pevnost lepení	vynikající	střední
Tepelná odolnost	dobrá	slabá

¹⁴ m.metylan.cz/vse-o-tapetovani/lepidla.php

8 INSPIRACE

Inspirací pro vybrané téma byly přírodní jevy. Stín a odraz/zrcadlení a jejich následné promítání na stěnu v místnosti. Příkladem může být jízda autem, kdy lampy vrhají stín dovnitř auta, ve kterém se tak odehrává jakási forma pohyblivé projekce. Obdobou předchozího příkladu jsou předměty, vrhající stín v pokoji. Ten se mění v průběhu dne, sledování tohoto jevu není tak dobře patrné krátkodobým pozorováním. Dalším z příkladů je hladina vody odrážející sluneční paprsky, které pak na stěně vytváří dočasné pohyblivé obrazce. Inspirací pro práci byly i další jevy běžně se v interiéru vyskytující jako je například plíseň na zdech, odlupování omítky apod. Ač jsou tyto jevy pro nás v životě nepříjemné, po vizuální stránce můžou působit esteticky, někdy i obrazotvorně. Cílem byl návrh řešení pro tapety, které by v tomto duchu samy svou přirozeností „ožívaly“. Práce se snaží tohoto efektu „ožítí“ docílit využitím zavedených principů, jež se při tapetování běžně vyskytují. Inspirací pro návrhy tapet bylo i dílo architekta Adolfa Loose, který v interiérech svých staveb často využíval obložení z přírodního kamene nebo dřeva. Nechával tak v čistě pojetém interiéru vyniknout kresbu materiálu, tato kresba pak zastala funkci vzorování tapety.

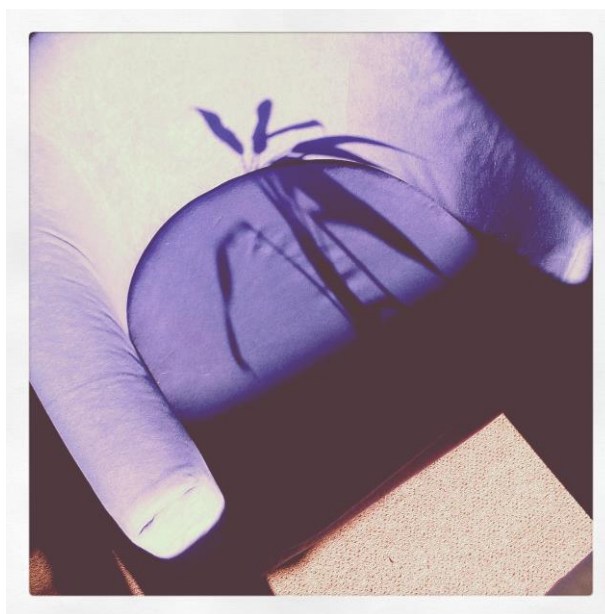
Krásu tvoří jednak věčný a neměnný element, jehož podíl se určuje nesmírně těžce, a pak element relativní, nahodilý, jímž může být ať už střídavě nebo najednou například doba, móda, morálka nebo vášeň. Bez tohoto druhého elementu, který je jakýmsi lákavým, šumivým, dráždivým obalem božského koláče, by byl první element nestravitelný, neocenitelný, nepřipravený a nezpůsobilý pro lidskou povahu.¹⁵

¹⁵ Charles, BAUDELAIRE, *Malíř moderního života*, In. Charles Baudelaire: Úvahy o některých současnících, Odeon, Praha 1968, str. 591-600

8.1 Origami

Papír, je i dnes stále častým materiálem pro výrobu tapet, proto další inspiraci nacházím v tomto japonském umění skládání papíru - origami. Počátky origami sahají asi do 9. stol. n. l. jako součást výzdoby náboženských obřadů v Japonsku. Princem tohoto umění je přeměnit list papíru ve smysluplný objekt za pomoci přehýbání. V této technice se mimo přehýbání papíru využívá také jeho prostřihávání. Umění skládání papíru se však vyvinulo i v Evropě a to nezávisle na japonském. Například ve Španělsku se technika přehýbání papíru objevuje ve 13. stol. Pro tuto španělskou techniku se nejčastěji užívá název *papiroflexia*.

8a

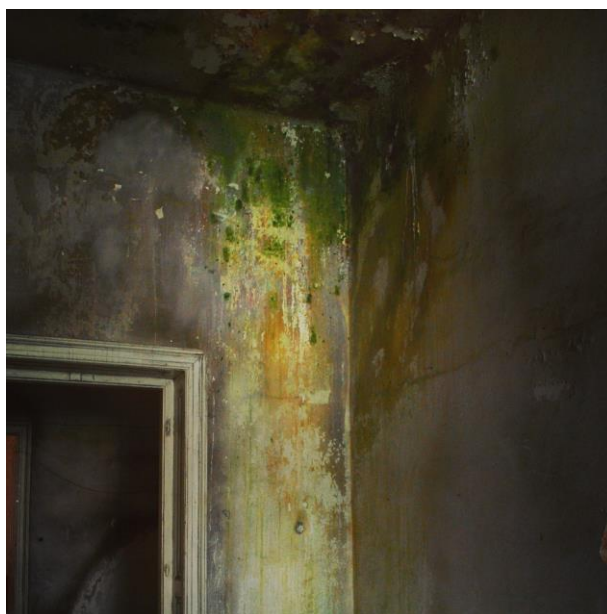
Stín v interiéru

8b

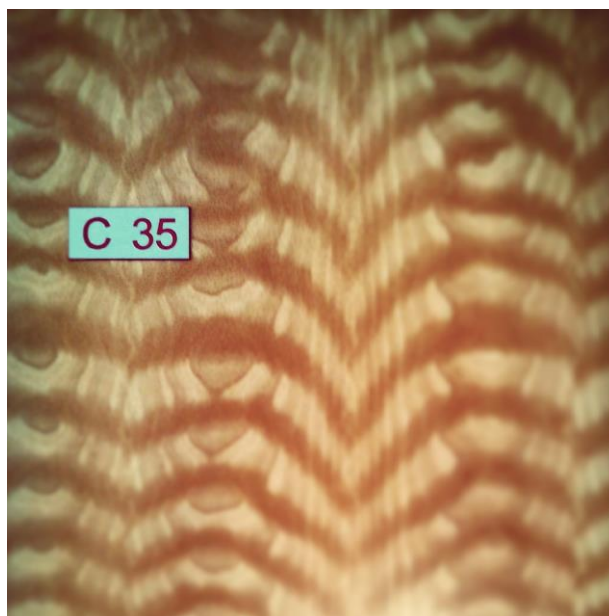
Stín v exteriéru

8c

Plíseň

8d

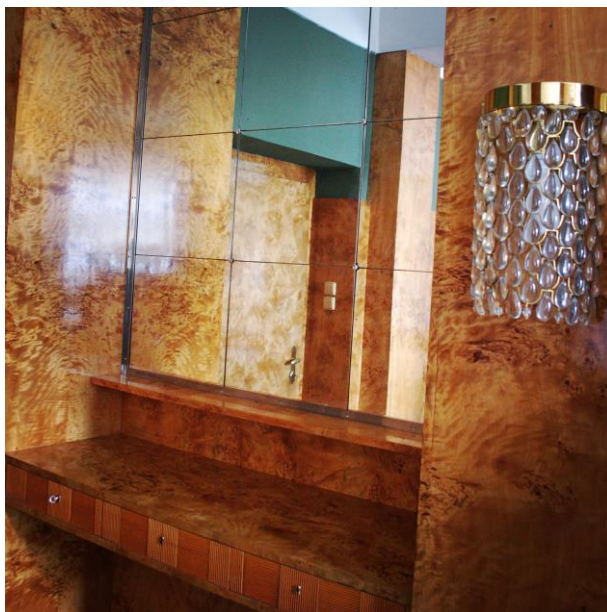
Kresba dřeva

8e

Kresba obložení z kamene v interiéru A. Loose

8f

Interiér A. Loose

8g

Interiér A. Loose – dřevěné obložení

8i

Stín promítnutý na zeď¹⁶

8j

Origami¹⁷

¹⁶ forum.wexphotographic.com/Picture%5CWindow%20and%20shadow%20AHC_7781_2.jpg

¹⁷ [//img0.etsystatic.com/000/0/5832035/il_fullxfull.210538446.jpg](http://img0.etsystatic.com/000/0/5832035/il_fullxfull.210538446.jpg)

9 PRAKTICKÁ ČÁST

*Snesu kolem sebe, dokonce i ve svém oděvu, jisté ozdoby: činí-li radost jiným, činí ji i mně.*¹⁸

9.1 Postup návrhu

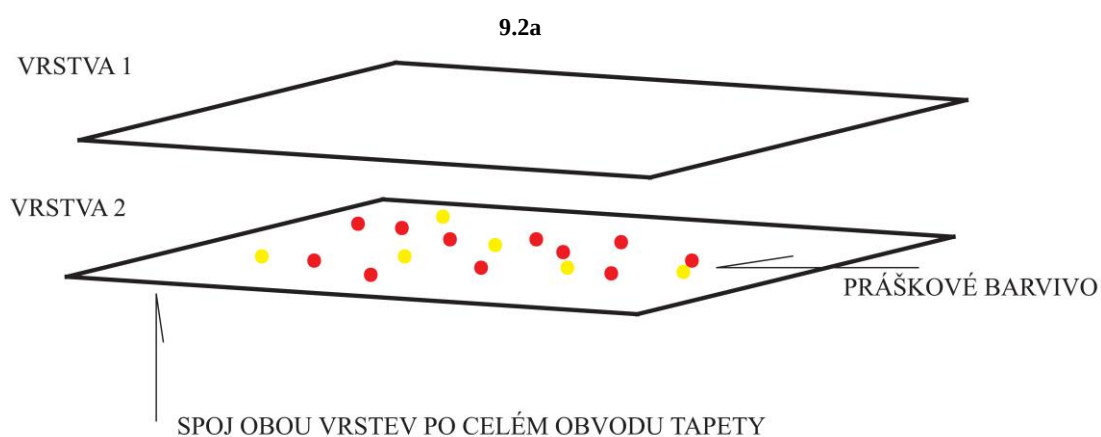
U návrhu tapet vycházím z předchozí analýzy, historického vývoje dekorování stěn, spolu s tapetováním v současnosti. Na základě zjištění, vycházejících z těchto analýz se snažím k návrhům tapet přistoupit s novým pohledem na problematiku. K návrhům přistupuji s cílem tapetu nechat ožít – nechat ji proměnit se v čas, a to přirozenými nenásilnými postupy nebo za malého přispění zásahu člověka. Tapeta by v mých návrzích neměla být jen další plochou, kterou se obklopím nebo uzavřu v interiéru. V dnešní době jsou často tapety v interiéru instalovány jako dominantní prvek prostoru. Prostor kolem nich se jim přizpůsobuje. V mých návrzích tapeta nefunguje jako dominanta určující ráz nebo rytmus prostoru, zastává spíše funkci solitéru se snahou o propojení stěn s interiérem. Tapeta by měla do interiéru více prostupovat, přirozeně se s ním sžít a spolupracovat. V návrzích, vyžadujících zásah člověka, je jen na člověku samotném, jestli udělá ten krok, kterým tapeta ožívá nebo ponechá tapetu v její počáteční fázi. U těchto návrhů se však snažím nenásilně využít přirozené zvědavosti člověka. Jeho tendenci narušit, porušit či zasáhnout do prázdné čisté plochy. Touze zanechat po sobě stopu, podpis nebo nějaký otisk. V návrzích se držím materiálů a zavedených postupů při instalaci tapety v interiéru. Tyto zavedené postupy využívám nebo je nově definuji. Novými zásahy tak tapety ožívají. Doba „života“ tapety se mění s návrhy a je konečná stejně jako život sám. Návrhy vnáší do interiéru okamžik překvapení, napětí nebo jsou zprostředkovateli zážitku.

Pro návrhy vycházím z inspirace přirozených jevů, jež se na stěnách běžně vyskytují. Jsou to plíseň, praskání zdí, odlupování omítky a tapet, krystalizace soli na zdi či změna její barvy (šednutí, žloutnutí, apod.). Tyto v interiéru nežádoucí jevy, chápu jako život stěn, kterým se však snažíme zabránit, potlačit je a překrýt. Tím bráníme přirozenému žití zdí, to se jim svými návrhy snažím navrátit.

¹⁸ Adolf LOOS, *Řeči do prázdna*. Praha 1929, s. 139-151

9.2 Barva

V prvním návrhu je jako nástroj pro vytvoření vzoru použita barva. Pro tapetu, jako výrazný prvek interiéru, je barva bezesporu důležitým faktorem, barva tapety může udávat barevný tón celého prostoru. V mém prvním návrhu je tapeta ve své počáteční fázi jednobarevná ve světlých odstínech. Pro tento typ se nejlépe hodí papírová tapeta pro svou vysokou nasákavost. Takto jednobarevnou tapetu lepím tradičním způsobem za pomoci lepidla a vody na stěnu. Papírová tapeta se musí nejdříve nechat řádně provlhnout. Zabarvení tapety se začne projevovat až po dostatečném provlhčení tapety, což může trvat několik minut. Barvivo se do tapety začne postupně vpíjet a tím na tapetě vzniknou barvené mapy tvořící vzor. Mezi dvěma vrstvami tapety se nachází práškové barvivo, které reaguje v kontaktu s vodou, rozpouští se a vpíjí se tak do vrchní papírové vrstvy.

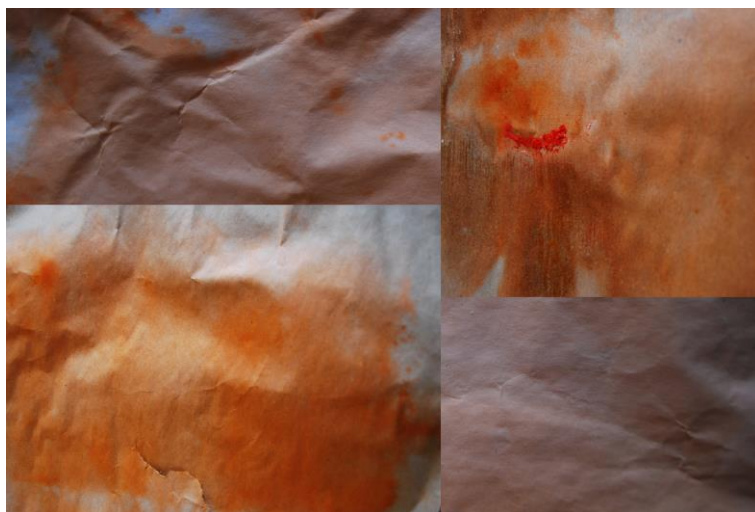
Schéma

Výslednou podobu tapety nelze určit dopředu, záleží na době provlhčení a ukončení toho procesu, také na samotném vyhlazování tapety na stěnu. Barvivo je v podobě prášku z důvodu nejlepší reakce s vodou, prášek se ve vodě nejrychleji

rozpouští a dobře se pak vpíjí do struktury tapety. Při pokusech jsem využil potravinářské barvivo, které požadovaný efekt splnilo nejlépe.

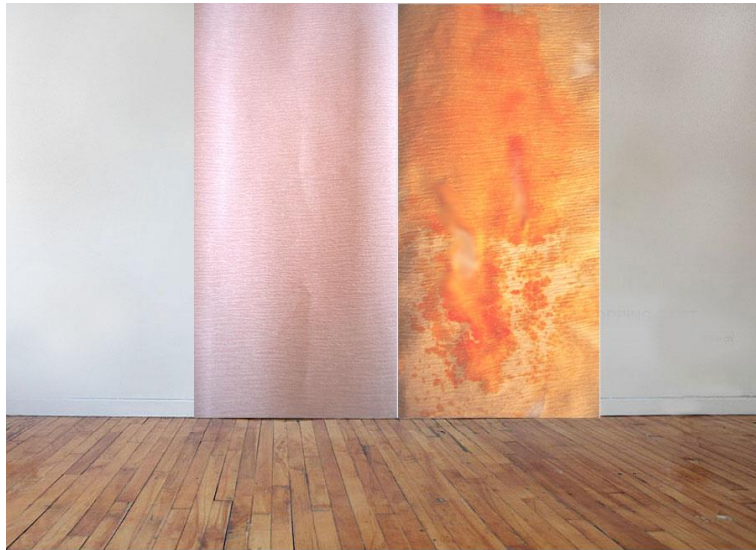
Aplikace tohoto typu tapet je stejná jako u klasických papírových, odpadá problém s navázáním vzoru. Pro lepší navázání jednotlivých pruhů lepím tapetu s přesahem, kdy spolu v mokrému stavu mohou jednotlivé pruhy reagovat a vpít se po okrajích do sebe navzájem a lépe se tak v ploše provázat. Stejně jako se plíseň vyskytuje často v rozích místnosti, u oken nebo stropu, dá se tapeta aplikovat i v těchto místech.

9.2b

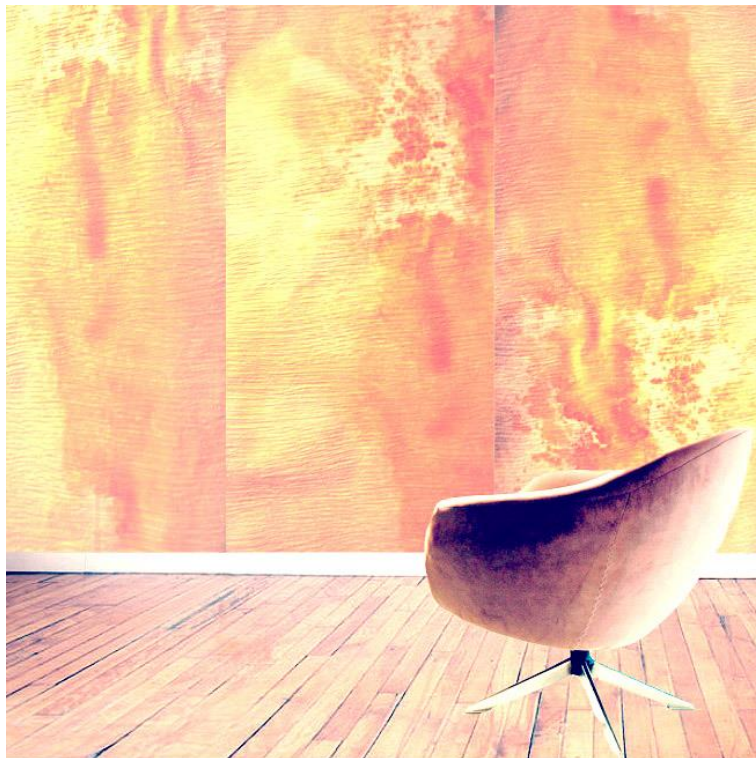
Obarvení různých druhů papíru barvivem

9.2c

Pruh tapety bez procesu reakce s barvivem a pruh tapety po reakci barviva

9.2d

Výsledná podoba tapety

9.3 Přirozené stárnutí papíru

Při návrhu dalšího postupu využívám přirozenou vlastnost papíru a to jeho stárnutí – žloutnutí nebo šednutí. V dnešní době se tomuto jevu snaží výrobci zabránit, zpomalit ho nebo ho oddálit. Na ochranu proti změně barvy papíru existují dnes různé postupy ochranného lakování a další povrchové úpravy. Nejčastěji se můžeme setkat s UV a disperzními laky, které se nanáší v závěru výroby papíru technikou ofsetu nebo sítotisku. Pro návrh tapety volím variantu UV laku, který má lepší ochranné vlastnosti a vyšší lesk, spolu s technikou lakování sítotiskem vhodnou pro tyto laky. UV lak vytváří po vytvrzení rovný film na povrchu papíru a zlepšuje celkově jeho vlastnosti.

Dekor na tapetě je tak zpočátku nepatrně viditelný pouze odleskem lakované plochy tapety a samotný dekor se objevuje až postupem času stárnutím tapety, což může v závislosti na umístění tapety zabrat i několik let. Doba potřebná pro vykreslení vzoru tapety bude tak v každém interiéru jiná, závislá na přístupu denního světla do místnosti a dalších jevech způsobujících degradaci papíru.

Okamžik objevení vzoru, po delším čase od instalace tapety se tak stává překvapením. Okamžik překvapení využívám proto, aby tapeta ke svému majiteli promluvila. Tapeta promlouvá písmem, které je vzorem tapety. Tímto nápisem je slovo *DÍKY*, kterým tapeta promluví a tím i poděkuje za trpělivost majiteli a za svou existenci. Samo slovo *díky* je slovem do značné míry osobním a svědčí o bližším kontaktu dvou osob, stává se tak slovem intimnějším. Děkujeme jinému člověku za pomoc, sobě, že jsme něco dokázali, Bohu za každý nový den. Celkově je poděkování spojeno s něčím pozitivním. Tímto slovem tedy tapeta k majiteli promluví a vztah obou tak stává osobnějším. Tato tapeta se nelepí na zeď tradičně odshora dolů, ale zleva doprava stejně jako při psaní textu.

Druhý návrh využívající efektu žloutnutí je koncept pro zanechání vzkazu touto tapetou. Tapeta je tak určena pro konkrétního člověka od člověka jiného, který chce vzkaz zanechat. Vzkaz může tapetou sdělit z důvodu strachu říct obsah dotyčnému osobně, po odstěhování, nebo tak může promluvit k pozůstalým po smrti.

9.3a

Tapeta po instalaci

9.3b

Postupné objevování textu

9.4 Roztržení

V tomto návrhu počítám, jak bylo již zmíněno výše, s tendencí člověka narušit celistvost a čistotu plochy i s jeho přirozenou zvědavostí. Jedná se o návrh dvouvrstvé tapety. Mezi jejími vrstvami jsou natažena vlákna nebo síť vláken zakončena na okraji nebo v ploše tapety nad jejím povrchem. Různá vlákna se při výrobě tapet přidávají již od samého počátku jejich vzniku, pro zlepšení jejich vlastností nebo pro dodání efektu.

Tapeta je tedy znovu ve své počáteční fázi čistou plochou a objevení jejího vzoru závisí na zásahu člověka. Mnou využitá vlákna mohou působit bez zásahu člověka jako samotný dekorativní prvek. Se zásahem člověka, kterého by měly tyto nitě svádět k jejich vytažení nebo zatrhnutí, se však stávají prvkem narušujícím celistvost plochy tapety. Zatáhnutím za konec tohoto vlákna tapetu poruším - roztrhnu. V závislosti na směru trhnutí, nebo síle se papír deformuje, krouť, trhá a vytváří tak prostorový efekt, který nejlépe vyniká s dopadajícím světlem. Tyto části tapety vyčnívající po roztržení nad povrch vytváří stíny měnící se v závislosti na typu a na úhlu dopadajícího světla. Člověk tedy ovlivňuje podobu tapety tímto destruktivním zásahem, tím však dává vzniknout novému dekorativnímu efektu. Vzorování tedy už není jen otázkou potisku tapety, ale vzorem se stává i stín dopadající na stěnu. Výsledný efekt ovlivňuje i to, zda tapetu roztrhnu již za mokra nebo až po jejím úplném vyschnutí.

9.4a

Zkoumání různého roztržení papíru, zkoumání světla a stínu

9.4b

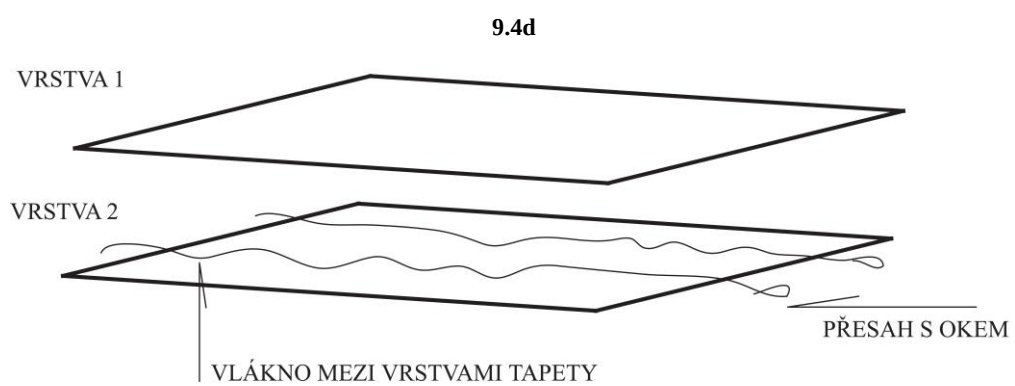

Ukázka vláken pod svrchní vrstvou tapet

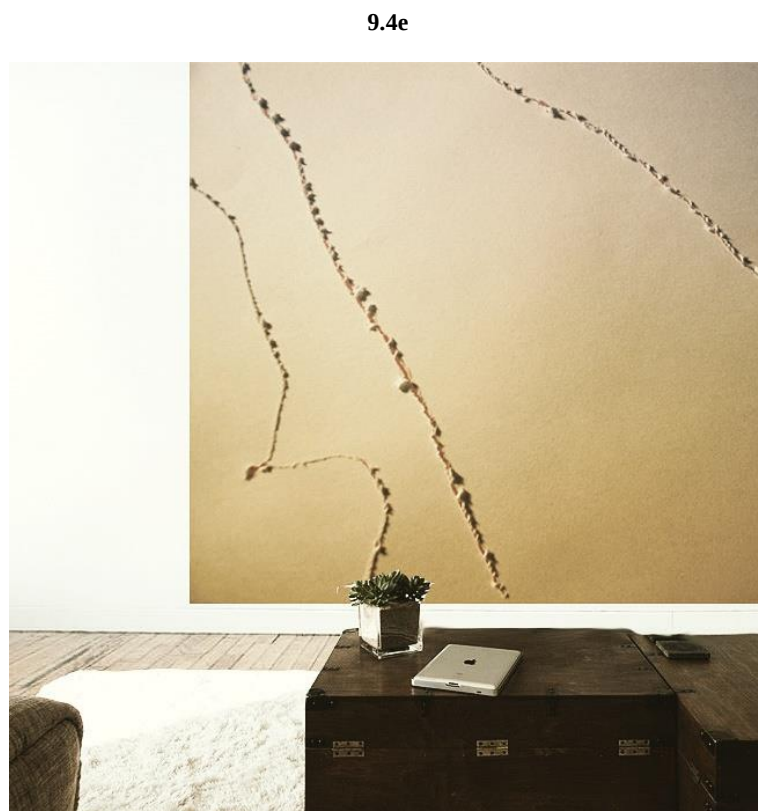
9.4c

Narušení celistvosti plochy v případě navázání tapety

Schéma

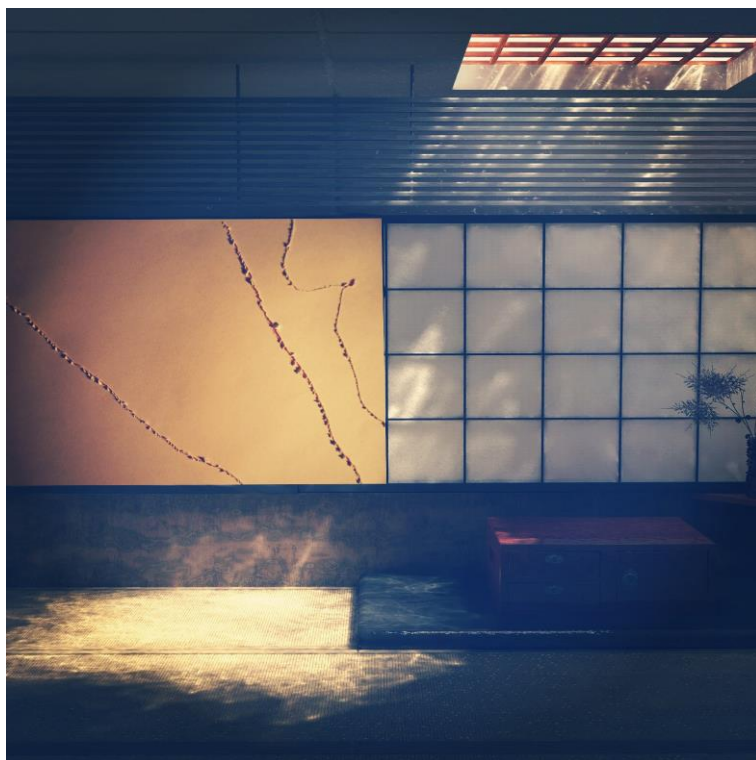
Instalace tapety v interiéru

9.4f

Instalace tapety v interiéru

9.4g

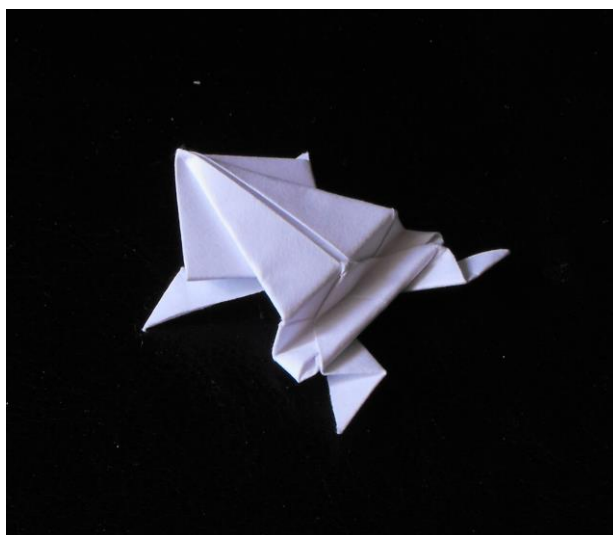
Instalace tapety v interiéru

9.5 Přehyb

U návrhu přehýbání se volně inspiroji technikou origami a výkvěty solí na stěnách. Jedná se o tapetu, u které aplikujeme lepidlo přímo na stěnu a tapetu přikládáme suchou. Tapeta je v podobě úzkého pruhu, ne tedy klasických rozměrů, na kterém je upevněno množství poskládaných drobnějších ústřížků ze stejného materiálu. Tyto skládané části mohou připomínat květy, při aplikaci jsou ochrannou vrstvou, (např. fólií) stlačeny do plochy s podkladovým pruhem. Vrstva slouží k usnadnění manipulace a k vyhlazování při lepení tapety na stěnu. Po jejím nalepení se ochranná fólie stáhne a dá tímto prostor skládaným částem vrátit se do jejich původního stavu. Tapeta tak ožívá, pomalu zasahuje do prostoru – „kvete“.

Tento návrh nemá jasně definovaný rozměr díky nepravidelnosti tvaru i díky efektu vrhajícího stínu. Její tvar i rozměr jsou tak proměnlivé, a to i v čase. Je pouze na člověku kam a jak nebo v jakém rytmu tapetu umístí.

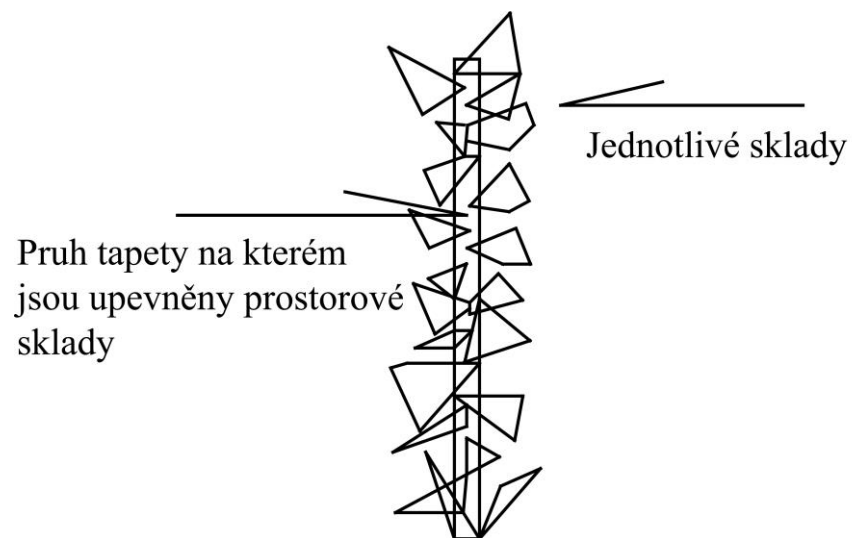
9.5a

Inspirace technikou ohýbání papíru – origami¹⁹

¹⁹ [Uplod.wikimeidia.org/wikipedia/commons/8/80/Zaba_-_origami.jpg](https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/8/80/Zaba_-_origami.jpg)

9.5b

Schéma

9.5c

Instalace tapety v interiéru

9.6 Shrnutí

U posledního návrhu se inspiroji v odlupování tapety či omítky stěn. U tohoto jevu, v interiéru nežádoucího, dochází k narušení kontaktu vrchní pohledové vrstvy se stěnou. Tento efekt napodobuji. Navrhuji tapetu fungující na principu podobnému například u posouvání závěsů po lanku. K rubové straně tapety je přichyceno vlákno nebo lanko. Provlhčenou tapetu lepidlem přiložím ke zdi klasickým způsobem. Po dosažení řádného přichycení tapety k podkladu stěny uchopím konec lanka a tapetu pomalu posouvám směrem dolů. Docílím tak jejího zvlnění a tapeta je nyní jen částí své plochy v kontaktu s plochou stěny.

Tapetu tedy nevyhlazuji v ploše ale cílem je její zvlnění. Po úplném zaschnutí tapeta díky lepidlu ustálí svůj tvar. Jednotlivé pruhy lepím buď v řadě, náhodně nebo při pokrytí větší plochy díly jeden nad druhý, a to odspodu.

9.6a

Vlevo díl tapety před shrnutím, vpravo po shrnutí

9.6b

Shnutí obou dílů tapety

9.6c

Instalace tapety v interiéru

10 ZÁVĚR

Bakalářská práce reflektuje historii dekorování stěn od počátku lidské kultury. Práce se zaměřuje na techniky a způsob výzdoby stěn interiéru a na lepší pochopení souvislostí i v exteriéru. Kladením otázek a následným hledáním odpovědí se práce snaží najít aspekty, proč lidé dekorují a vzorují plochy stěn, mezi kterými se pohybují a žijí. Z těchto odpovědí práce vychází, snaží se o pochopení základních otázek týkajících se této problematiky.

Analýzou technik z pohledu historie a analýzou současných trendů a technik v oblasti tapetování práce pokládá základ pro následné návrhy několika nových konceptů tapetování. S nekonvenčním pohledem na problematiku, s respektem k ověřeným principům, historickým vazbám a odpovědím na otázky ohledně potřeby člověka zkrášlovat prostor kolem sebe se práce snaží prezentovat návrhy tapet.

Návrhy, které by v sobě zohledňovaly tyto aspekty a přitom stále působily esteticky. Práce se snaží najít estetiku v nových pohledech a vjemech vycházejících z analýz, estetiku, která by splnila základní priority určené na počátku práce. Oživení tapet, hledání nového způsobu vzorování a proměna tapety v čase.

11 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

CHATELET, Albert, B. P., GLOSLIER, *Světové dějiny umění*. Překl. Lucie Pítrová. Ottovo nakladatelství, s. r. o. 2004 ISBN 80-7181-936-0

VIGUÉ, Jordi, *Encyklopedie moderního bydlení*. Překl. Milan Bobek, Zuzana Bobková, Dobřejovice: Rebo Productions CZ, 2005 ISBN 80-7234-454-4

DOMENICI, Davide, *Poklady starověkých civilizací*. Euromeidia ISBN 978-80-242-1816-8

BAUDELAIRE, Charles, *Malíř moderního života*, In. Charles Baudelaire: Úvahy o některých současnících, Odeon, Praha 1968, str. 591-600

ATKINSON, L. Rita. *Psychologie*. 2. vyd. Překl. Erik Herman, Miroslav Petrželka, Dagmar Brejlová. Praha: Portál, 2003, 752 s. ISBN 80-7178-640-3.

MAGRELI, Sharon, Angela, SANNA, F. TADDEI, *Renesance*. Překl. Petr Hejný, Praha: 2009 Slovart s. r. o. ISBN 978-80-7391-329-8

CIKRITOVÁ, Tereza, *Restaurování čínské papírové tapety*. Diplomová práce. Litomyšl, 2011

LOOS, Adolf, *Řeči do prázdna*. Praha 1929, s. 139-151

OBRTTEL, Vít, *Hmota a tvar*. Plán I, 1929-1930, č. 2, s. 89-91

SOTAGOVÁ, Susan, *Proti Interpretaci*. Překl. K. Palek, *Kritický sborník*. 1994, ISSN 0662-819X

<http://www.jaknatapety.cz/historie-tapetovani>

<http://cs.wikipedia.org/wiki/Tapeta>

<http://cs.wikipedia.org/wiki/Stena>

<http://www.npu.cz/download/1164983236/zpp0502150152.pdf>

<http://www.svet-bydleni.cz/bydleni-1/tapety-vynalez-za-ktery-bohati-platili-zlatem.aspx>

<http://www.ceskenoviny.cz/zpravy/vzkazy-z-terezinskeho-ghetta-jsou-k-videni-na-internetu/1125085>

<http://www-old.national-geographic.cz/foto/vzkazy-carodejnic-na-zdech-384/>

<http://ghettospuren.de/bildergalerien/>

<http://www.tapety-na-zed.net/tapety-na-zed-symboly-a-rady.html#stalobarevnost-tapety-na-zed>

<http://cs.wikipedia.org/wiki/Ornament>

<http://www.metylan.cz/vse-o-tapetovani/tapety/typy-tapet.php>

<http://www.metylan.cz/vse-o-tapetovani/lepidla/vyvoj-lepidel.php>

12 SEZNAM POUŽÍTÝCH ZKRATEK

BP *Before Present* před současností

př. n. l. *před naším letopočtem*

n. l. *našeho letopočtu*

apod. *a podobně*

např. *například*

překl. *překlad*

str. *strana*

aj. *a jiné*

